

Nr 1933

av herr Helén m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:93 med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m. m.

Traditionellt drivs mindre företag i former som innebär ett direkt personligt ansvar för ägaren. Hans tillgångar utgör den yttersta garantin för företagets åtaganden gentemot leverantörer, anställda, långivare etc. Detta innebär otvivelaktigt en extra trygghet för dem som ställer tjänster och kapital till företagets förfogande. Men det innebär också att företagarens hela existens är intimt förknippad med företagets framgångar och motgångar. Att detta kan ha negativa effekter för viljan att satsa på nya produkter, att bygga ut existerande produktionslinjer etc. är uppenbart. Därför har det *hittills* varit en allmänt accepterad uppfattning att även mindre företag skall kunna drivas i former som begränsar det personliga ansvarstagandet.

I motsats till vad som är förhållandet i många andra länder har detta i Sverige inte lett till att man skapat en särskild bolagsform för mindre företag, där den personliga ansvarigheten är begränsad. Denna tanke avvisades redan i samband med förarbetena till den nuvarande aktiebolagslagen. I stället underlät man då att höja minimigränsen för aktiekapitalet för att möjliggöra även för mindre företag att utnyttja aktiebolagsformen. Denna är således avsedd för såväl större som mindre företag.

Under senare år har mindre företag av allt att döma i ökad utsträckning övergått till att använda sig av aktiebolagsformen. Olika faktorer kan förklara denna utveckling. En är naturligtvis skillnaderna mellan olika bolagsformer i fråga om det personliga risktagandet. Hur stor denna skillnad i praktiken är kan dock diskuteras. Ofta tvingas nämligen ägare av mindre aktiebolag att med personlig borgen ställa sig som garant för åtminstone en del av företagets olika åtaganden.

En annan betydelsefull faktor är den förmånligare behandling i skattehänseende som aktiebolag i vissa avseenden erhåller framför enskilda firmor och handelsbolag. Framför allt saknar företag som arbetar i någon av dessa senare former aktiebolagens möjligheter till skattefria fondavsättningar. Från folkpartiets sida har under många år krävts att de ges en sådan rätt. Vidare utgör den faktiska sambeskattningen av makar som båda arbetar i den egna rörelsen ett starkt incitament för många mindre företag att välja aktiebolagsformen. I motion efter motion har folkpartiet begärt att denna kvarstående orättvisa skall avskaffas.

Som framhålls i propositionen har det emellertid också blivit allt vanligare att aktiebolagsformen används för andra ändamål än de ursprungligen avsedda. Att andra företagstyper än de rent producerande

funnit den lämplig är enbart positivt. När däremot det huvudsakliga syftet bakom en bolagsbildning är skatteflykt eller direkt skattefusk finns det anledning att starkt reagera och vidta åtgärder för att förhindra en sådan utveckling. Förslaget om en höjning av minimigränsen för aktiekapitalet har i propositionen angetts há denna innebörd. Folkpartiet har krävt kraftfulla åtgärder mot skattefusk, och vi kommer att även i fortsättningen verka för att detta arbete bedrivs med kraft så att det äntligen ger resultat.

Frågan om en höjning av gränsen för lägsta aktiekapital kan emellertid inte bara ses från denna utgångspunkt. Dess effekter på de mindre företagen och deras möjligheter att fungera måste också vägas in. Rent företagsmässigt finns starka skäl för en viss höjning. I många mindre företag är andelen eget kapital alltför lågt för att ge företaget tillräcklig finansiell stadga och därmed ge anställda, långivare och leverantörer tillräcklig trygghet. Det stora antalet konkurser just bland de minsta företagen sammanhänger också med att de saknar en tillräcklig buffert för att möta nedgångar i produktion och order. Till detta kommer att lägsta tillåtna aktiekapital varit oförändrat sedan lång tid. Den relevanta jämförelsetidpunkten är dock inte 1895, som anges i propositionen, utan 1944, då den nuvarande aktiebolagslagen antogs och då kretsen av företag för vilka formen var avsedd vidgades.

En höjning av den storleksordning som föreslås i propositionen kan vi under nuvarande förhållanden dock inte acceptera. Att fastställa lägsta tillåtna aktiekapital till 50 000 kronor innebär att man höjer långt utöver vad som fordras för att återställa 1944 års realvärde. Därmed ändras också kraftigt förutsättningarna för de mindre företagen att utnyttja aktiebolagsformen. Aktiebolagsutredningen, som föreslog en höjning av lägsta aktiekapital till 20 000 kronor, ansåg att det i och för sig fanns skäl för en avsevärt större höjning men avstod från att föreslå detta just därför att det skulle "betyda en mycket stark förändring av villkoren för de mindre företagen".

Effekterna av en höjning av den föreslagna storleksordningen blir att de mindre företagens möjligheter att i framtiden använda sig av aktiebolagsformen starkt begränsas. Av propositionen framgår att detta är en medvetet eftersträvad effekt. En företagare som inte är beredd eller i stånd att göra en kapitalinsats av den föreslagna storleksordningen "bör inte tillåtas att använda aktiebolagsformen utan vara hänvisad till någon annan företagsform där han personligen svarar för företagets förbindelser".

Detta synsätt kan vi inte dela. Enligt vår mening är det rimligt att också mindre företag kan drivas i former som begränsar det personliga ansvarstagandet. Om inte en sådan möjlighet finns, är det fara för att riskbenägenheten bland de mindre företagen kraftigt avtar. Att starta ett nytt företag, att bygga ut en befintlig produktionsapparat, att satsa på nya produkter och metoder innebär alltid ett risktagande. Men det är ett risktagande som är nödvändigt, om man vill ha ett näringsliv som kan utvecklas och hävda sig i konkurrensen och därmed erbjuda trygghet i

arbetet. Om man vill ta till vara den innovationsförmåga som ligger i de mindre företagen, måste man därför göra det möjligt även för dem att arbeta under begränsat personligt ansvar för ägarna.

Om mindre företag för framtiden enbart skall vara hänvisade till bolagsformer, där ägaren "personligen ansvarar för företagets förbindelser", innebär det också att de avskärs från hittillsvarande möjligheter att genom att arbeta i aktiebolagsform få samma rätt som större företag till skattefria fondavsättningar. Orättvisan i den faktiska sambeskattningen framträder då också med större skärpa.

Även i framtiden bör därför mindre företag kunna arbeta i former, som ger dem rättigheter likartade med dem som i dag tillkommer aktiebolagen och som innebär att det personliga ekonomiska ansvarsstagandet begränsas. Detta kan ske antingen genom att man liksom hittills låter aktiebolagsformen vara avsedd för såväl större som mindre företag eller genom att en särskild bolagsform med begränsat personligt ekonomiskt ansvar inrättas för mindre företag. Övervägande skäl talar för den senare vägen. Härigenom kan man bättre anpassa lagstiftningen efter företagens förutsättningar och samhällets behov av insyn och kontroll.

I samband med remissbehandlingen av aktiebolagsutredningens förslag till ny aktiebolagslag har också ett mycket stort antal instanser uttalat sig för en särskild bolagsform för mindre företag. *SHIO* t. ex. framhåller att det finns ett klart behov av en bolagsform som är direkt avpassad för mindre företag av typen familjeföretag och fåmansbolag. *Delegationen för mindre och medelstora företag* anser att det är angeläget att frågan om det finns behov av en särskilt till de mindre företagen anpassad aktiebolagslag eller en helt ny associationsform utreds. *Företagsskatteberedningen* är inne på liknande tankegångar liksom också t. ex. länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, *SACO* och patentverket.

Mot bakgrund av det starka intresset för en särskild bolagsform för mindre företag är det beklagligt att frågan inte blivit föremål för närmare utredning. Detta är så mycket mera märkligt som flertalet av de remissinstanser som förordat ett högre minimikapital än 20 000 kronor gör det under förutsättning att en särskild bolagsform för mindre företag närmare övervägs. Riksskatteverket t. ex. menar att om en höjning av minimikapitalet till 50 000 kronor genomförs "bör frågan om lämplig företagsform för mindre verksamheter utredas så snart som möjligt". Mot denna bakgrund finner vi det angeläget att frågan om en enklare företagsform med begränsat personligt ansvar snarast utreds.

Syftet bör därvid vara att hitta en form som innebär att de mindre företagen i skattehänseende och i vad gäller rätt till fondavsättningar behandlas på i huvudsak samma sätt som aktiebolag. Däremot bör formkraven i olika avseenden kunna göras mera begränsade. De måste dock utformas så att behovet av insyn och kontroll från olika intressenters sida tillgodoses. En bolagsform av detta slag bör vidare, om möjligt, förbehållas enbart rörelsedrivande bolag.

Först då ett förslag med den skisserade innebörden föreligger finns det enligt vår mening möjlighet att överväga en höjning av gränsen för lägsta

aktiekapital av den storleksordning som föreslås i propositionen. Med hänsyn till tidigare berörda effekter av en lägsta gräns vid 50 000 kronor är vi för närvarande inte beredda att acceptera en höjning utöver vad som erfordras för att i stort sett återställa 1944 års realvärde på minimikapitalet, dvs. 20 000 kronor.

Även en höjning av denna mera begränsade storleksordning kan dock vara betungande för en del mindre företag. Därför bör gälla i huvudsak de övergångsregler som skisseras i propositionen, bl. a. en övergångstid på 3–5 år. Vi förutsätter att man i samband med utformningen av övergångsbestämmelserna också tillskapar regler som underlättar för de företag som vill övergå från aktiebolagsformen till annan verksamhetsform att göra detta.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi
att riksdagen

1. fastställer lägsta aktiekapital till 20 000 kronor,
2. hos Kungl. Maj:t begär att frågan om en särskild bolagsform för mindre företag med begränsad personlig ansvarighet utreds och att förslag med anledning härav, om möjligt, föreläggs riksdagen samtidigt med förslaget till ny aktiebolagslag.

Stockholm den 26 april 1973

GUNNAR HELEN (fp)

OLLE DAHLÉN (fp)

SVEN GUSTAFSON (fp)
i Göteborg

SVEN ANTBY (fp)

PER AHLMARK (fp)

DANIEL WIKLUND (fp)
i Stockholm

INGEGÄRD FRÄNKEL (fp)

MAC P. HAMRIN (fp)

SIGVARD LARSSON (fp)
i Umeå

INGEMAR MUNDEBO (fp)

ROLF WIRTÉN (fp)

KARL ERIK ERIKSSON (fp)
i Arvika